

Henkilöohjaaminen ei-fiktiivisissä TV-tuotannoissa

Tuomo Knaapila

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2022

Media-alan tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma

KNAAPILA, TUOMO:
Henkilöohjaaminen ei-fiktiivisissä tuotannoissa

Opinnäytetyö 26 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Huhtikuu 2022

Tämä opinnäytetyöni käsitteli henkilöohjaamisen roolia ja tärkeyttä. Henkilöohjaamista ei tarvita ainoastaan fiktiivisissä produktioissa, joissa esiintyvät ammattinäyttelijät. Henkilöohjaamisella on erityisen tärkeä merkitys esimerkiksi realitytuotannoissa, joissa esiintyjät saattavat olla kokemattomia. Esiintyjä ohjaavat varsinaisen ohjaajan lisäksi myös tuottaja ja joskus joku muukin työryhmän jäsen.

Kokemattomalla esiintyjällä ei välttämättä ole tietoa tuotantojen käytännöistä ja lainalaisuuksista, joten hänen ohjaamisensa täytyy aloittaa perusasioista.

Työssä käsiteltiin aluksi ohjaamisen perusteita, minkä jälkeen syvennyttiin henkilöohjaamiseen tuotannon eri vaiheissa. Tutkielmaani kokoamassani aineistossa korostuu henkilöohjaamisen tärkeys myös esituotannossa, sillä se saattaa olla jopa tärkein vaihe ohjaajan työssä. Käyn läpi, millaisin ammattilaisen ohjein ja sosiaalisin rohkaisukeinoin ohjaaja voi opastaa ja tukea esiintyjää. On myös tarpeen, että erityisesti kokemattomalle esiintyjälle annetaan opastusta produktion jälkeistä aikaa varten, sillä hän voi kohdata yllättävää julkisuutta esiintymisensä jälkeen.

Asiasanat: ohjaus, henkilöohjaus, reality, tosi-tv

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme of Media

KNAAPILA, TUOMO
Directing a Person in Non-Fictional TV Productions

Bachelor's thesis 26 pages, appendices 1 page
April 2022

This thesis processed the role and importance of personal directing. Personal directing is not only needed in fictional productions with professional actors. Personal directing is very necessary in reality-tv productions where performers may be inexperienced. In addition to the actual director, the performers are also directed by the producer and sometimes by another member of the group.

An inexperienced performer may not have the knowledge of productional practices and standards, so directing must be started with the basics.

The thesis first dealt with the basics of directing, after which I delved into personal directing at different stages of production. The material I have compiled shows the importance of personal directing in pre-production, as it may be the most important period in the director's work. I will go through what kind of professional instructions and social encouragements the director can use to guide and support the performer. It is also necessary to give guidance for post-production period especially for the inexperienced performer, because there is a possibility for surprising publicity after performance.

Key words: directing, directing a person, guidance, reality-tv,

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	OHJAUS-KÄSITTEEN TAUSTOJA	8
	2.1 Mitä on ohjaaminen	8
	2.2 Miksi tarvitaan henkilöohjausta	10
	2.3 Mitä on tosi-tv	11
3	HENKILÖOHJAAMINEN	13
	3.1 Ohjaajan ja esiintyjän suhde	13
	3.2 Esiintyjän kohtaaminen	14
	3.3 Vinkkejä henkilöohjaukseen	15
4	HENKILÖOHJAAMINEN KUVAUKSISSA	18
	4.1 Valmistautuminen	19
	4.2 Henkilöohjaus kuvaustilanteessa	20
	4.3 Kuvausten jälkeen	23
5	POHDINTA	25
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	27

LYHENTEET JA TERMIT

ENG-ryhmä	ENG (electronic news gathering) on kuvausryhmä, mikä koostuu toimittajan, kuvaajan, äänittäjän ja kuvaussihteerin muodostamasta yksiköstä.
Casting	Fiktiivisessä tuotannossa tarkoittaa roolitusta tai roolinjakoa. Ei-fiktiivisessä tuotannossa tarkoittaa esiintyjähakua ja esiintyjien valintavaihetta.
Kick-off	Kick-off-palaveri on tuotannon ensimmäinen virallinen työryhmäkokouminen, jossa yleensä käydään tuotannon käytännön asioita ja sisältöä läpi.

1 JOHDANTO

Ohjaamisesta puhuttaessa audiovisuaalisessa yhteydessä yleisin mielikuva on, että ohjaaja on henkilö, joka toimii elokuvan, tv-sarjan tai muun draamatuotannon taiteellisena johtajana. Ohjaajan työksi luonnehditaan ensisijaisesti näyttelijän ohjaaminen, jolloin näyttelijä esittää kuvitteellista hahmoa. Hän opastaa näyttelijää syventymään rooliin.

Etsiessäni tutkielmaani tukevaa kirjallisuutta toistuvasti törmään kirjoihin, joissa ohjaaminen sidotaan elokuvaan tai fiktiivisiin tuotantoihin. Ohjaamista tarvitsevat kuitenkin myös tavalliset ihmiset, jotka esiintyvät esimerkiksi viihdeohjelmissa itsenään.

Olen toiminut kuvaajana 16 vuotta televisio- ja audiovisuaalisissa tuotannoissa. Kuvaamisen lisäksi olen viime vuosien aikana myös ohjannut useita viihde- ja lifestyle-ohjelmia. Tämän vuoksi ohjaaminen ja erityisesti henkilöohjaaminen ovat tulleet minulle erittäin läheisiksi ja kiinnostaviksi. Ohjaamissani tuotannoissa olen tullut siihen tulokseen, että ei-fiktiivisissä tuotannoissa, joissa esiintyjät esittävät pääsääntöisesti itseään, tarvitsevat yhtä lailla henkilöohjaamista kuin fiktiivistä hahmoa esittävät näyttelijät. Viimeisten vuosikymmenien aikana tämän tyyppiset ohjelmat ovat raivanneet suosiotaan televisiotarjonnassa, sekä tulleet mukaan perinteisen draaman rinnalle. Toimiessani kuvaajana havaitsin usein, että esiintyjien briiffaamisen eli toimeksiannon lisäksi heitä ei välttämättä enää ohjata tai pidetä muuten tilanteen tasalla kuvauksien aikana.

Tutkielmassani tarkastelen, miten ohjaaminen ja nimenomaan henkilöohjaaminen on nykyisin paljon muutakin kuin kuvitteellista hahmoa näyttelevän ohjaamista. Lähdeaineiston lisäksi perustan näkemykseni myös omiin kokemuksiini, joita olen saanut vuosien varrella seurattessani ohjaajien työskentelyä sekä ohjatessani itsekin. Pyrin selvittämään henkilöohjaamisen tärkeyttä ei-fiktiivisissä tuotannoissa: miten esiintyjä tulee kohdella ja ohjata sekä kuinka esiintyjää motivoidaan ja annetaan hänelle suorastaan elinikäinen muisto kokemuksesta.

2 OHJAUS-KÄSITTEEN TAUSTOJA

2.1 Mitä on ohjaaminen

Ohjaaja on tuotannon taiteellinen ja kerronnallinen johtaja. Ohjaaja vastaa siitä, että käsikirjoitettu tai muuten laadittu kuvaussuunnitelma muuntautuu tekstistä audiovisuaaliseksi eli kuvalliseksi ja äänelliseksi teokseksi. Näyttelijöiden ohjaaminen on tunnetuin osa-alue ohjaajan työssä. Muita alueita ovat muun muassa tuotoksen taiteellisesta ja kerronnallisesta kokonaisuudesta vastaaminen, dramaturginen jatkuvuus sekä työryhmän ohjaaminen ja johtaminen. Audiovisuaalisessa tuotannossa ohjaaja helposti mielletään elokuvaohjaajaksi eli henkilöksi, joka omien visioidensa ja käsikirjoituksen pohjalta luotsaa näyttelijää, kun tämä näyttelee jotain muuta henkilöä tai hahmoa kuin itse on.

Henkilöohjaaminen ei-fiktiivisessä tuotannossa alkaa useimmiten briiffaamisella eli selonteolla, mitä ollaan tekemässä ja miten. Briiffauksessa käydään useimmiten läpi ennakkoon esimerkiksi esiintymisen tai kuvauspäivän tapahtumat. Kuvaustilanteessa ohjaaja selittää jokaisen kohtauksen alussa esiintyjälle tai esiintyjille kohtauksen sisällön sekä tapahtumien kulun. Ohjaaja kertoo, mistä kohtaus alkaa ja mihin se päättyy sekä mitä kohtauksen aikana olisi tarkoitus tapahtua tai mistä esiintyjien halutaan esimerkiksi juttelevan.

Ihmiset ovat niin erilaisia, että osa saattaa olla jopa luontaisia lahjakkuuksia, kun puhutaan esiintymisestä. Jokaisesta voi joka tapauksessa tulla esiintyjä. Kategorioin siis esiintyjät kokeneisiin ja kokemattomiin. Kokemattomampina pidän esimerkiksi viihde- ja lifestyle-ohjelmien vierailevia esiintyjä, joiden elämä, koti tai elinympäristö kokee produktion aikana muutoksen tai esimerkiksi laitetaan remonttiin. He ovat monesti ensimmäistä kertaa kameran edessä. Tällaisia ohjelmia ovat muun muassa kuntoilu- ja laihdutusohjelmien lisäksi kodin tai kesämökin remonttiohjelmat. Kokeneita ovat taas esiintyjät ja näyttelijät, jotka toimivat ammatikseen muun muassa ohjelmien juontajina tai ruutukasvoina. Molemmissa tilanteissa esiintyjän on tärkeää saada ammattimaista opastusta. Tällöin puhutaan henkilöohjauksesta, jolloin ohjaaja tai muu taiteellinen johtaja,

esimerkiksi kuvaaja, antaa esiintyjälle ohjeita ja vinkkejä tai esittää toiveita. Näin he yhteistyössä vievät esiintymistä kohti toivottua päämäärää.

Fiktiivisessä tuotannossa ohjaaja esimerkiksi antaa näyttelijälle ohjeita katsojan näkökulmasta. Näyttelijä pystyy kuvittelemaan roolinsa tunnetilat sekä toteuttamaan roolihenkilön motoriset toiminnot; ohjaajan tärkeä tehtävä tässä tilanteessa on antaa esiintyjälle ulkopuolinen palaute ja näkemys. Tavoitteena on, että suoritus vastaa ennakkoon suunnitellun roolihahmon piirteitä ja olemusta. Myös ei-fiktiivisessä ohjelmassa henkilöohjaaminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä esiintymässä saattaa olla henkilöitä, joilla ei ole minkäänlaista esiintymiskokemusta. Ohjaaja on lähtökohtaisesti heistä vastuussa, mutta tilanteesta ja tarpeista johtuen henkilöohjaamisesta saattavat vastata myös tuottaja, apulaisohjaaja, studio-ohjaaja sekä kyky- tai kilpailuohjelmissa esimerkiksi koreografi ja tanssi- tai lauluvalmentaja. Henkilöohjaamisessa keskitytään esiintyjän ulosantiin, ilmaisuun ja suoritukseen sekä myös henkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Pyrkimyksenä on houkutella esiintyjästä paras mahdollinen suoritus tai esiintyminen. Ohjaajan henkilöohjaamisen taito korostuu myös siinä, miten rennoksi, mukavaksi ja turvalliseksi hän saa esiintyjän olotilan itse suorituksen aikana ja erityisesti ennen sitä. Osaava ohjaaja myös ansaitsee esiintyjän luottamuksen.

Judith Weston erittelee *Näyttelijän ohjaaminen* -kirjassaan (1996, 325) erilaisia ohjaajatyyppejä. Jokaisella ohjaajalla on omat metodinsa, oma tyylinsä sekä käyttäytymistapansa, jotka liittyvät hänen omaan persoonallisuuteensa. On olemassa leikkisiä viihdyttäjiä sekä vastakohtaisesti vahvan auktoriteetin omaavia ja sotilaalliseen keskittymiseen pyrkiviä ohjaajia. Weston huomauttaa, että osa ohjaajista toimii kuvauksissa hyvin huomaamattomasti, vaikka he pitävät kuitenkin kaikkia lankoja käsissään. Jokaiselle ohjaajatyypille löytyy varmasti kannattajansa esiintyjien joukosta.

Ei-fiktiivisissä tuotannoissa ohjaajan toimenkuva saattaa olla hyvinkin monihaarainen. On olemassa ohjaajia, jotka vastaavat pääasiassa kuvallisesta ilmaisusta varsinkin, jos tuotannossa on useampi kamera kuvaamassa ohjelmaa. Tämän lisäksi on myös niin sanottuja sisällöllisiä ohjaajia, jotka vastaavat ohjelman sisällöllisistä asioista. Näissä tapauksissa usein ohjaaja saattaa toimia

myös ohjelman käsikirjoittajana, jolloin hänen täytyy kuvauksissa keskittyä enimmäksä määrin sisältöön ja mahdollisiin sisällöllisiin muutoksiin.

2.2 Miksi tarvitaan henkilöohjausta

Myös ei-fiktiivisessä tuotannossa henkilöohjaaminen on siis tärkeä ja olennainen osa tuotannon sujuvuuden kannalta, oli esiintyjillä vain vähän kokemusta tai olivatpa he täysin kokemattomia. Esiintyjän yleisin tunnetila ennen kameran eteen menemistä on jännitys, jolloin esiintyjän ilmaisu on suppeampaa ja rajoittuneempaa kuin rentoutuneena. Esiintyjä saattaa jopa mennä niin pahasti lukkoon, ettei saa sanaa suustaan ja kehon motorikka on väkinäisiä ja hallitsematonta. Hyvällä henkilöohjauksella luodaan siis turvallisuudentunnetta, rentoutta ja itsevarmuutta, jolloin ilmaisu paranee. Pieni jännitys on silti hyväksi, sillä silloin ihminen keskittyy ja ottaa tilanteet vastaan riittävällä vakavuudella. Positiivinen jännitys on merkki myös siitä, että esiintyminen on merkityksellistä henkilölle.

Ohjelmissa, joissa ihmiset esiintyvät itsenään, henkilöohjaus on yllättävän tärkeää. Esiintyjä saattaa olla tilanteessa ujo, hiljainen tai jopa pelokas, vaikka olisi halukas esiintymään. Toisaalta hän saattaa olla vilkas, rauhaton, malttamaton tai jopa keskittymiskyvytön. Sekä ekstrovertti että introvertti esiintyjä tarvitsevat molemmat ohjausta. Hiljaiset ja ujommat saattavat tarvita erityisen huomioivaa tukemista, auttamista tai rohkaisua. Esiintyjä tarvitsee ohjaajan taitoa ja tukea sekä positiivisen että negatiivisen jännityksen hallitsemisessa.

On myös muistettava, että kokeneempikin esiintyjä saattaa alkaa näytellä silloinkin, kun hänen ei olisi syytä esittää roolia. Tällöin ohjaajan tehtävä on etäännyttää esiintyjä virheellisestä roolista ja auttaa tätä olemaan vain oma itsensä. Esimerkki tällaisesta tilanteesta on muun muassa, kun näyttelijätaustainen juontaja alkaa esittää roolia, kun hänen tulisi esiintyä itsenään.

2.3 Mitä on tosi-tv

Tosi-tv- eli realityohjelmalla käsitetään audiovisuaalista teosta, joka perustuu tositapahtumiin sekä todelliseen elämään, jolloin tapahtumat ja ärsykkeet ovat reaaliaikaisia. Tosi-tv:tä on myös joskus kutsuttu nimellä ”dokumenttiviihde”. Yleisimmin tosi-tv:llä tarkoitetaan televisio-ohjelmaa, jossa esiinnyään omassa persoonassa aidossa, lavastetussa tai muuten järjestetyssä ympäristössä. Ominaista on, ettei tosi-tv-ohjelmia varsinaisesti käsikirjoiteta etukäteen lukuun ottamatta juontotekstejä, sisällöllisiä teemoja tai ohjelmaa eteenpäin johdattelevia asioita. Käsikirjoituksen sijaan tosi-tv-ohjelmassa esiintyjille osoitetaan ainoastaan lähtöasetelmat. Pääsääntö siis on, että tapahtumat, reaktiot ja tunteet ovat aitoja ja todellisia. Tosi-tv:ssä viime kädessä esiintyjät vastaavat viihdearvosta omalla käyttäytymisellään ja ilmaisukyvyllään. Tosi-tv-esiintyjä käyttäytyy ja toimii oman mielensä, tunteidensa ja harkintakykynsä mukaan. Tarkoituksena on testata ihmisiä ja heidän käytöstään jopa ääri rajoilla tai ääriolosuhteissa.

Tosi-tv on lähtöisin 1940-luvulta. Allen Funtin *Candid Camera* -piilokameraohjelma oli ensimmäisiä suunnannäyttäjiä. Sen ensiesitys oli vuonna 1948 (Clissold 2004). Piilokamera perustuu siihen, että kuka tahansa ohikulkija kohtaa tavallisesta poikkeavan, pulmallisen tai jopa nolon tilanteen ja tapahtuma taltioidaan hänen tietämättään. Ensimmäiset tosi-tv-kokeilut Suomessa tehtiin piilokameralla 1960-luvulla. Vaikuttavimpia esimerkkejä ovat olleet *Aikapommi* (1983), *Kolmas kerros* (1994) sekä *Heartmix* (1996).

Yleisimpiä tosi-tv-ohjelmia ovat kilpailu-, lifestyle- ja ihmissuhdeohjelmat. Kilpailuohjelma, joihin sisältyvät kisailu- sekä visailuohjelmat ovat olleet tv-maailman kesto suosikkeja. 2000-luvulla tosi-tv on vallannut suuren osan television esiintysajasta sekä muusta visuaalissähköisestä mediasta. Perinteisimpänä ja jopa tunnetuimpana tosi-tv-ohjelmana pidetty *Big Brother* sai ensimmäisen tuotantokautensa Alankomaissa vuonna 1999. *Big Brother* -ohjelmassa esiintyjät muuttavat asumaan ohjelmaa varten rakennettuun taloon ja heidän toimintaansa sekä käyttäytymistään kuvataan vuorokauden ympäri.

Maailmanlaajuisesti muita tunnettuja ja menestyneitä tosi-tv-ohjelmia ovat *American Idol* (2002), *Temptation Island* (2001), *Amazing Race* (2001), *Fear Factor* (2001) sekä *Expedition Robinson* (1997) ja sen pohjalta maailmanlaajuisesti esitetty versio *Survivor* (2001). Suomessa tunnetuimpia ovat *Sohvaperunat* (2015) *Big Brother* (2005), *Temptation Island Suomi* (2015) sekä *Selviytyjät* (2013). Erityisesti *Sohvaperunat*-ohjelma on erittäin hyvä esimerkki nykyaikaisesta realitystä, sillä siinä kuvataan tavallisia ihmisiä katsomassa televisio-ohjelmia. Parhaimmillaan siinä tehdään tositelevisio-ohjelmaa tositelevisio-ohjelman katsomisesta.

3 HENKILÖOHJAAMINEN

3.1 Ohjaajan ja esiintyjän suhde

Ohjaajan ja esiintyjän vuorovaikutus on äärimmäisen tärkeä, oli sitten kyseessä esiintymistä edeltävä, esiintymisen aikana tai esiintymisen jälkeen tapahtuva viestintä. Tämä toteutuu parhaiten kasvokkain keskustelemalla. Ohjaajalla on lähtökohtaisesti vetovastuu kommunikoinnissa, sillä hän päättää viime kädessä, miten taiteelliset ratkaisut tullaan toteuttamaan. Vuorovaikutuksessa on paras tilanne, kun päästään molemminpuoliseen kommunikointiin. Kommunikoinnissa ovat yhtä tärkeitä kuunteleminen ja puhuminen. Judith Weston *Näyttelijän ohjaaminen* -kirjassaan (1996) käy läpi kuuntelemisen ja puhumisen tärkeyttä ohjaajan ja näyttelijän välillä draamatuotannossa. Samat seikat pätevät mielestäni myös ei-fiktiivisissä tuotannoissa ohjaajan ja esiintyjän välillä. Jos esiintyjä on ohjaajalle ennestään tuntematon, on tärkeää, että ohjaaja tutustuu hänen valmiuksiinsa. Hyvän lopputuloksen kannalta tämän on erityisen tärkeää kertoa itsestään mahdollisimman kattavasti ohjaajalle.

Kuuntelemalla esiintyjä auttaa itseään keskittymään suoritukseensa. Judith Weston (1996, 103–110) toteaa, että kuuntelemalla esiintyjä myös välttää valintojensa muuttumisen mekaanisiksi ja pakotetuiksi. Myös silmiin katsominen on tärkeä osa kuuntelemista, koska tällöin esiintyjä aidosti keskittyy puheen vastaanottamiselle. Weston toteaa itse tavoittelevansa katsekontaktilla antamista ja saamista, jolloin silmiä käytetään ikkunana sieluun.

Kasvokkain puhuminen on niin tehokas vaikuttamisen muoto, että sanotaan jopa, että puhumalla voi saada ihan mitä vain haluaa. Hyvin tärkeää on myös harkita, miten asiat otetaan esille, missä tilanteessa ja kenen läsnä ollessa. Esimerkiksi negatiivisen palautteen antaminen on erityisen tärkeää hoitaa vain asianosaisten kesken, eikä esimerkiksi koko työryhmän edessä. Tämä on tärkeää varsinkin kokemattomien esiintyjien kohdalla, koska he ovat todennäköisesti kovin arkoja sille, mitä muut heistä ja heidän esiintymistaidoistaan ovat mieltä. Esiintyjä saattaa tarkkailla ohjaajan reaktioita niin herkällä mielellä, että tekee havainnoistaan ylitulkintoja.

Eryityisesti ammattinäyttelijöiden ja -esiintyjien kohdalla pidän kuuntelemisen ja vuorovaikutuksen taitoa tärkeänä. Vähän väliä olen urallani törmännyt ammattiesiintyjiin, jotka pitävät itseään tiedostamattaan tai jopa tiedostaen riittävän kokeneina esiintyjinä sivuuttaakseen ohjaajan ohjeet. Kokemus ei kuitenkaan korvaa ohjaamisen tärkeyttä. Kuuntelemattomuus saattaa siis johtaa siihen, että esiintyjä alkaa johtaa tai viedä kohtausta eteenpäin omilla ajatuksillaan ja visioillaan. Toki myös esiintyjän ideat ja ehdotukset voivat olla tärkeitä, sillä esiintyjä saattaa tarjota hyödyllisen näkökulman, jota ohjaaja ei ole havainnut. Vaarana on kuitenkin se, ettei esiintyjä välttämättä hahmota dramaturgian kokonaisuutta ja jatkumoa. Oscar-palkittu näyttelijä Morgan Freeman on nerokkaasti sanonut, että ”näyttelijän lahjakkuus taitaa olla kuuntelemisen kykyä”.

3.2 Esiintyjän kohtaaminen

Ohjaajan ensitapaaminen esiintyjän kanssa on aina tärkeä hetki, olivat ohjaaja ja esiintyjä ennestään tuttuja tai eivät. Ensitapaaminen määrittelee pitkälti sen, millä tunnelmalla työskentely alkaa, joten ohjaajan on syytä valmistautua hyvin kohtaamiseen. Ihmisen ensikohtaaminen on aina mielenkiintoista, sillä kun toista ei ennalta tunne, saatu vaikutelma voi olla aivan muuta kuin mitä henkilö oikeasti on. Ensivaikutelman pystyy antamaan vain kerran. Ulkoinen olemus on ensimmäinen asia, mihin kiinnitetään huomiota. Myös ensimmäiset sanat ovat tärkeitä vaikutelman luomisessa, mutta jopa tärkeimpänä asiana pidän hyviä ja kohteliaita käytöstapoja. Sanotaan kärjistävästi, että ensivaikutelma luodaan sekunneissa, mutta sen korjaaminen voi vaatia ikuisuuden.

Valmistautuessaan ohjaajan on tärkeää huomioida, onko kohteena lapsia tai nuoria, aikuisia tai vanhempia ihmisiä. Esimerkiksi vanhempia ihmisiä kohdatessa ei voi tarpeeksi korostaa heitä kohtaan suotavaa arvostusta ja tahdikasta puhuttelua. Iäkkäitä tai muuten arvohenkilöitä on kohteliasta teititellä. Hyviä puheenaiheita ovat harrastukset tai muut kiinnostuksen kohteet. Yhteisten intressien löytäminen esimerkiksi harrastuksista helpottaa kanssakäymistä suuresti. Mielenpitojen ja mieltymysten ei tarvitse olla samanlaisia, ja tässä kohtaa korostuu ohjaajan taito myötäelää esiintyjän kanssa, vaikei olisi täysin samaa

mieltä esiintyjän kanssa. Tämä on välttämätöntä luottamuksen ja hyvän tunnelman rakentamisessa.

Esiintyjään tutustuttaessa kohteliaisuus ja asianmukainen käytös ovat tärkeää. Kohteliaisuuden ja määrätietoisuuden avulla ohjaajalla on mahdollisuus saada esiintyjän luottamus. Määrätietoinen ohjaaja osaa kertoa selkeästi ja tarkasti, mitä ollaan tekemässä, vaikka esiintyjä olisi ensikertalainen. Ohjaajan on tärkeää olla pitkäjänteinen ja huolellinen selostaessaan esimerkiksi kuvauspäivän kulkua, sillä jännittynyt ja kokematon esiintyjä saattaa kerrata ja varmistella selkeitäkin asioita. Mitä tarkemmin ja huolellisemmin ohjaaja selostaa ja kuvailee tehtävät, sitä paremmin hän luo esiintyjälle turvallisen olon sekä tunteen, että hänestä huolehditaan. Turvallisen ilmapiirin rakentava ohjaaja ansaitsee esiintyjän luottamuksen. Näin esiintyjä vastaa mutkattomammin ohjaajan toiveisiin ja todennäköisesti hänen suorituksensa on paljon rikkaampaa ja avoimempaa.

3.3 Vinkkejä henkilöohjaukseen

Valokuvaaja Petteri Löppönen osallistui vuonna 2018 FIMAGE:n järjestämään Marja Salon ja Joonas Josefssonin Henkilöohjaamisen workshoppiin Helsingissä. Workshopin pohjalta Löppönen kokosi tärkeitä ohjeita henkilöohjauksesta.

Löppösen (2019) ensimmäinen ohje on, ettei kiirettä ja huonoa tuulta sovi tuoda esille, sillä se luo negatiivista ilmapiiriä kuvauksiin. Päinvastoin aina tulisi pyrkiä positiivisuuteen. Negatiivisuus, kiukuttelu ja tiuskiminen ovat monen työpaikan vitsaus. Ennen kaikkea kuvaustilanteessa, jossa aika ja resurssit ovat rajalliset, hyvän ilmapiirin säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Jos esiintyjät ja kuvausryhmä joutuvat työskentelemään tiukalla aikataululla huonotuulisen ohjaajan kanssa, ilmapiiri ja työn jälki kärsivät varmasti.

Ohjaaja on kuvaustilanteessa taiteellisessa vastuussa, minkä vuoksi esiintyjät ja työryhmä useimmiten turvautuvat haasteellisissa tilanteissa ohjaajaan, joko tietoisesti tai tiedostamattaan. Ohjaaja voi pyrkiä muuttamaan huonon työvireen esimerkiksi itsesuggestion avulla positiiviseksi asenteeksi sekä mahdollisen

keskittymättömyyden määrätietoisuudeksi. Tällainen saa kuvaustilanteen ja työilmapiirin sellaiseksi, että se luo esiintyjille ja työryhmälle turvallisuutta. Työskenneltäessä kiireisellä aikataululla ja haasteellisissa oloissa, esimerkiksi vaikeassa säässä, positiivinen ja kannustava asenne ja ilmapiiri lisäävät työn iloa ja energisyyttä. Löppönen (2019) muistuttaa: "Muista kehua kuvattavaa tarpeeksi! Kuvattava ei tiedä miltä näyttää kameran näytöltä."

Löppönen (2019) puhuu myös positiivisen palautteen tärkeydestä, sillä kuvattavat eivät tiedä, miltä kameran kuvassa näyttävät. Henkilökohtaisesti uskon, että positiivisella asenteella saadaan paras tulos asiassa kuin asiassa. Kehuminen on helpoin ja nopein tapa motivaation nostamiseen, jos sen tekee vilpittömästi. Palautetta antaessaan on tietenkin tärkeää välttää liioittelua ja mielistelyä.

Esiintyjä toimii ja työskentelee omalla kehollaan sekä ilmeillään, mikä tekee esiintyjän tilan haavoittuvaiseksi sekä suorituksen erittäin henkilökohtaiseksi. Kuvattavalla on ainoastaan mielikuva, miltä hän näyttää, ja sen vuoksi hänen läheisin tukensa sekä palautteen lähteensä on ohjaaja. Näin ollen ohjaajan tulee turvata esiintyjän henkinen ilmapiiri. Vaikka suoritus ei olisi täydellinen tai ohjaajan visioita vastaava, on hyvä, että ohjaaja keskittyy esiintyjän onnistuneisiin suorituksiin heikoimpien sijaan.

Löppösen (2019) mielestä kuvattaville on hyvä antaa pelkkien käskyjen ja kehotusten sijaan kokonaisvaltaisempi kuva siitä, mitä ollaan kuvaamassa ja toteuttamassa. Ihminen on kuvauksissa aidompi ja motivoituneempi, kun hän tietää, missä kontekstissa hän toimii. Käytännössä se tarkoittaa sitä, ettei ainoastaan kerrota, mitä ollaan tekemässä, vaan selitetään riittävän syvällisesti, miksi ollaan tekemässä. Lisäksi Löppönen suosittelee, että kieltävien ja kielteisten sanojen sijaan ohjauksessa olisi opastava ote. Muussa tapauksessa esiintyjä keskittyy pohtimaan sitä, mikä on saattanut mennä aiemminkin väärin tai toisin kuin ohjaaja on toivonut, ja saattaa jumiutua pohtimaan aiempien kohtausten ja esiintymisten onnistumisista. Keskittyminen ja luovuus kärsivät tällaisesta varmasti. Positiiviset ja rakentavat sanat puolestaan antavat esiintyjälle tunteen, että hän on suoriutunut hyvin ja ohjaaja pyrkii saamaan hänestä vieläkin parempia suorituksia, koska hänessä on potentiaalia.

Keskittyminen säilyy ja esiintyjä rohkaistuu heittäytymään uusiin suorituksiin vapautuneesti.

Yleisin kysymys esiintyjällä on niinkin konkreettinen ja arkipäiväisen kuuloinen kuin, miten ja missä hän pitää käsiänsä. Löppönen (2019) antaa tähän yksinkertaisen ohjeen: "Anna kuvattavalle jotain tekemistä." Kuvattavalle on siis hyvä tilanteen salliessa antaa jokin esine: urheilijalle peliväline, muusikolle soitin, suunnittelijalle mappi tai vaikka lapselle tikkari. Jos kuvattavasta kohtauksesta tarvitaan hyvänlaatuinen äänitys, esiintyjille ei pidä antaa mitään häiritsevästi ääntä tuottavaa esinettä.

4 HENKILÖOHJAAMINEN KUVUKSISSA

Useimmissa tuotannoissa tuottaja aloittaa ensimmäisenä henkilöohjaamisen. Tämän vuoksi haastattelin freelancer-tuottaja Emma Delanya. Delany on työskennellyt muun muassa Tanssii tähtien kanssa sekä Suomen kaunein koti - tuotannoissa, joten hänellä on laaja kokemus sekä kokeneiden että kokemattomien esiintyjien kanssa työskentelystä.

Lähtökohtana Emma Delany pitää tärkeänä, että esiintyjälle annetaan riittävästi tietoa vallitsevasta kuvaustilanteesta, luodaan suotuisat ja mieluisat olosuhteet sekä kerrotaan, mitä häneltä odotetaan sijainnin, liikkumisen, toiminnan sekä puheen osalta. Delany myös painottaa, että on tärkeää kertoa, milloin esiintyjän osuus alkaa sekä milloin tilanne on päättynyt. Televisio-ohjelmaa tehdessä hyvässä henkilöohjauksessa kerrotaan hyvin perustasolla esiintymisestä kameran edessä: miten esimerkiksi lauseita tulisi muodostaa ja miten käyttää ääntä, mihin suuntaan katsoa ja saako esimerkiksi kameraan katsoa. Mielestäni edeltävät seikat pätevät aina, oli kyseessä kokematon tai kokenut esiintyjä.

Realityohjelmaa kuvattaessa ohjelman sisällöllisiä tilanteita saattaa olla samanaikaisesti useassa eri lokaatiossa, jolloin ohjaaja ei voi olla kaikessa läsnä. Tilanteen mukaan ohjausvastuun voi hoitaa tuottaja tai jopa käsikirjoittaja. Jos hekin ovat estyneitä, vastuu siirtyy ENG-ryhmälle. Tällöin ohjaamisen ja nimenomaan henkilöohjaamisen vastuu siirtyy ensisijaisesti toimittajalle, joka yleensä toimii myös kenttäohjaajana ENG-ryhmällä kuvattaessa. Toimittaja on sisältövastuullisena esiintyjien kanssa läheisessä kanssakäymisessä muun muassa haastatteluissa, joten on perusteltua, että toimittaja myös toimii tilanteen vaatiessa ohjaajana ja on vastuussa henkilöohjaamisesta.

4.1 Valmistautuminen

Esiintyjään tutustuminen alkaa monesti esituotantovaiheessa, oikeastaan castingissa. Tällä tarkoitetaan vaihetta, jossa ohjelmaan haetaan tai pyydetään esiintyjä. Casting tapahtuu esimerkiksi avoimella hakemuksella tai vaikkapa suoralla lähestymisellä puhelimitse tai sähköpostitse. Tällöin ohjaajan tutustuminen esiintyjään alkaa jo hakemusta luettaessa. Useimmiten hakemuksen perusteella esiintyjä kutsutaan haastatteluun, jolloin tutustutaan hänen persoonaansa syvemmin. Myös esiintyjä pääsee näin tutustumaan ohjaajaan ja muihin ohjelman tekijöihin. Ohjaajan täytyy muistaa, että tähän mennessä tutustuminen on ollut vasta yksipuolista, joten ohjaajan ja esiintyjän tavatessa tulisi pyrkiä tasavertaiseen kommunikointiin. Ohjaaja on saattanut jo kaavailla, kuinka yhteistyö lähtee kulkemaan.

Jos esiintyjä on juontaja tai muu ohjelmaa johdatteleva henkilö, tutustuminen alkaa pääsääntöisesti jo tuotannon ennakkopalaverissa tai kick-off-palaverissa. Kick-off-palaveri on tuotannon ensimmäinen virallinen kokoontuminen, jossa yleensä käydään käytännön asioita ja sisältöä läpi. Pääasiassa kick-off-palaverin tarkoitus on selvittää, miksi, miten ja mitä tuotannossa ollaan käytännössä tekemässä.

Ensimmäinen tapaaminen määrää pitkälti sen, miltä pohjalta työsuhde lähtee käyntiin, oli esiintyjä ohjaajalle tuttu tai tuntematon. Uuteen esiintyjään tutustuminen voi jatkua jopa pitkälle kuvauksiin ja myös sen jälkeenkin. Jos esiintyjä on ohjaajalle ennestään tuttu, on huomattavasti todennäköisempää löytää hyvä yhteinen ilmapiiri ja työskentelytapa. Varsinkin jos takana on yhteisiä onnistuneita tuotantoja, yhteistyö usein jatkuu siitä, mihin viimeksi on jääty. Yhteiset kokemukset edesauttavat uuden työsuhteen käynnistämistä, vaikka takana olisi ollut erimielisyyksiäkin. Uskon itse siihen, että erimielisyydetkin tuotannoissa voivat olla hyväksi, sillä eri näkemykset tarjoavat vaihtoehtoja. Niiden ilmaiseminen on myös merkki motivoituneisuudesta.

Suurimpana yllätyksenä kokemattomille esiintyjille tulee useimmiten esiintymisten väleihin jäävä runsas jouto-aika. Esiintymisissä ja kuvauksissa on

aina odottelua, joten se on hyvä kertoa esiintyjälle hyvissä ajoin. Odottelun määrä saattaa silti yllättää, jopa turhauttaa, eteenkin jos ensikertalaisella on vääränlaisia kuvitelmia alan todellisuudesta.

Tuottaja Emma Delany muistuttaa, että kokemattomalle esiintyjälle on hyvä selittää myös, miksi kohtauksia pistetään poikki tai tehdään uusintaottoja, jottei tälle tule oloa, että uusinnat johtuvat hänen esiintymisestään. Toisin kuin kokenut esiintyjä, kokematon ei tiedä, että syy voi olla esimerkiksi tekniikassa tai eri kuvakulmien ja -kokojen kuvaamisessa. Kokeneiden tv-esiintyjien kanssa työskentelyssä Emma Delany huomioi, ettei heidän kanssaan tarvitse käydä esiintymisen perusasioita läpi, vaan voidaan keskittyä syvemmin käsillä olevan tv-esiintymisen toteuttamiseen. Delany kuitenkin muistuttaa, että kokeneidenkin esiintyjien kanssa selkeät toimintaohjeet, tilanteenhallinta ja ohjaus ovat aina tärkeitä. Kokenut esiintyjä tuntee kuvausten lainalaisuudet sekä perusasiat, joten hänen kanssaan työskentely käy yleensä mutkattomammin. Delany myös muistuttaa, että vaikka esiintyjä olisi rutinoitunut, hänkin tarvitsee kannustusta ja palautetta kuvaustilanteessa. Lisäksi olisi hyvä, että esiintyjällä olisi jokin paikka, johon voi halutessaan vetäytyä hetkeksi pois esiintymistilanteesta ottamaan taukoa tai valmistautumaan seuraavaan kuvaustilanteeseen. Myös kokeneiden esiintyjien on tarpeen saada etukäteen tarvittava informaatio esiintymisestä, jotta he pystyvät valmistautumaan parhaalla mahdollisella tavalla. Käsikirjoitus, aikataulut sekä kuvaussuunnitelmat edesauttavat kokeneita esiintyjä valmistautuessaan, sillä heillä saattaa olla omat rutiinit, joilla vievät omaa työskentelyään ja valmistautumistaan eteenpäin.

4.2 Henkilöohjaus kuvaustilanteessa

On myös mahdollista, että ohjaaja ja esiintyjä tapaavat ensimmäistä kertaa vasta kuvauksissa. Tällöin ohjaajan on tärkeää olla määrätietoinen heti kuvausten alkaessa. Vaikka esiintyjä olisi itse valmistautunut hyvin esiintymiseensä, esimerkiksi lukemalla ennakkoon kuvattavat kohtaukset ja käsikirjoituksen, hän odottaa, että ohjaaja auttaa ja opastaa häntä suoriutumaan parhaalla mahdollisella tavalla. Ohjaajan on ensiarvoisen tärkeää osoittaa esiintyjälle alusta lähtien, että kaikki on täysin kontrollissa, ennakkoon suunniteltua ja suunnitelmat toteuttamisvalmiudessa. Määrätietoisuus osoittaa, että ohjaaja on täysin perillä siitä, mitä ollaan tekemässä sekä mitä hän haluaa tapahtuvan nyt tai myöhemmin. Määrätietoisuus luo lisäksi turvallisuuden tunnetta esiintyjässä. Ohjaajan tulee olla myös selkeä ja hyvä ilmaisemaan asiansa, käytöstapoja unohtamatta, jotta epävarminkin esiintyjä alkaa luottaa häneen. Esiintyjää kohtaan ohjaajan on hyvä olla huolehtivainen ja kohtelias. Tärkeää on varmistaa, että tämä kokee olonsa huomioiduksi. Ohjaajan on aikataulut huomioiden tärkeää huolehtia, ettei esiintyjää kuormiteta liikaa ja että hänellä on taukoja aina tarpeen mukaan. Esiintyjältä on siis kohteliasta ja tärkeää tiedustella tunnelmia ja olotilaa aika ajoin. Pidän näitä asioita tärkeänä osana ohjaajan työtä, sillä niiden avulla esiintyjä kokee, että hänestä huolehditaan ja että hän on tärkeä.

Ohjaajan on tärkeää huomioida esiintyjä sekä antaa ”yksityisyys yleisön keskellä”. Näin opastaa Judith Weston Näyttelijän ohjaaminen -kirjassaan (1996, 326–332). Vaikka opastukset ja ohjeet on kohdennettu näyttelijätyöskentelyyn, löydän silti yhteneviä seikkoja myös ei-fiktiiviseen esiintymiseen. Esiintyjän ja ohjaajan yksityisillä keskusteluilla ja kommunikoinnilla esiintyjä todellakin kokee olevansa tärkeä ja tarpeellinen ja myös tätä myötä esiintyjän luottamus ja turvallisuudentunne kasvaa ohjaajaa kohtaan. Ennen jokaista kuvausottoa on hyvä huomioida esiintyjä kommunikoinnilla, vitsailulla tai jopa pieniä salaisuuksia kertomalla, vaikkei suoranaisia ohjeita tai muutostoiveita olisikaan. Tällöin esiintyjälle annetaan tunne, että häntä tuetaan ja hänen kanssaan myötäeletään joka hetki. Myötäeläminen on mielestäni erityisen tärkeää tuotannoissa, joissa esiintyjä laittaa itsensä tai omaisuuttaan likoon. ”Yksityisyyttä yleisön keskellä” Judith Weston (1996) kuvaa tilanteella, jossa on esimerkiksi kuvausryhmää tai muita esiintyjä paikalla. Kun esiintyjä on useampi, on ohjaajalla erityinen työ huolehtia siitä, että jokainen kokee olevansa erityisen tärkeitä, esiintymisen määrästä riippumatta. Tuotannon työryhmän läsnäolo tuo esiintymistilanteeseen

oman häiriötekijänsä, mutta tällöinkin ohjaajan tulee luoda kahdenkeskinen kommunikointiyhteys esiintyjän kanssa. Esiintyjälle ei ole tarpeen luoda aikataulullisia tai sisällöllisiä paineita. Erityisesti ei-fiktiivisessä tuotannossa esiintyjän suoritus muuttuu helposti näyttelemiseksi, jos hänelle tulee kiireen tunne.

Judith Weston (1996) antaa näyttelijälle myös luvan epäonnistua. Tämä on mielestäni hyvin tärkeä seikka myös ei-fiktiivisessä esiintymisessä. Useimmiten kokemattoman esiintyjän suurin pelko on epäonnistuminen tavalla tai toisella. Milloin oma ääni kuulostaa väärältä, pukeutuminen ei ole tarpeeksi tyylikästä tai muuten vain ulosanti ei ole sitä mitä kokematon esiintyjä itseltään toivoisi. Tällöin luonnollisuuden ja oman persoonallisuuden painottaminen on paikallaan, sillä se tuo kohtaukseen vain inhimillisyyttä ja sympaattisuutta, jos hiukset ovat hieman sekaisin tai puhe ei ole suoraan oppikirjasta.

Kohtauksessa, jossa esiintyjän tulee tehdä jokin pitkäkestoinen ja mahdollisesti monivaiheinen suoritus, eikä häntä voida haastatella suorituksen aikana, hänestä tehdään haastattelu vasta koko suorituksen jälkeen. Kuvitellaan, että esiintyjän tehtävänä on kiivetä korkeaan torniin ja laskeutua sieltä valjaiden varassa alas. Jos suoritusta ei ole mahdollista keskeyttää tunnelman ja kokonaissuorituksen kärsiessä, haastattelu päästään tekemään vasta tehtävän suorittamisen jälkeen. Jos dramaturgisesti halutaan esiintyjältä kommentit eri suorituksen vaiheista, on haastattelijan ammattimainen henkilöohjaus esiintyjää kohtaan kaikki kaikessa. Haastattelijan tulee saada esimerkiksi esiintyjä kuvittelemaan suorituksen vaihe, jolloin hän on vasta kiipeämässä torniin ja kuvailemaan sen hetken tunnelmia ilman, että suorituksen lopputulos vaikuttaa tunnetilaan tässä vaiheessa haastattelua. Seuraavana haastattelijaa saattaa kiinnostaa esimerkiksi, millainen tunnelma esiintyjällä oli huipulla katsoessaan alas ja pohtiessaan tehtävän onnistumista tai mahdollista epäonnistumista tai keskeyttämistä. Tällöinkin haastattelijan tulee saada esiintyjä kertomaan tuntemuksistaan ilman, että hän antaa tässäkin vaiheessa lopputuleman tunnetilan vaikuttaa vastaukseen tai kehonkieleen. Tällaisessa haastattelussa tarvitaan erityistä henkilöohjaamisen osaamista.

4.3 Kuvausten jälkeen

Esiintyjän on tärkeää tietää, milloin esiintyminen on ohi. Epätietoisuus käynnissä olevasta työn määrästä voi vaikuttaa pahimmillaan jopa lopputulokseen. Hyvä ja määrätietoinen ohjaaja pystyy pitämään esiintyjän tietoisena tarvittavan työn määrästä. Tällöin esiintyjä saattaa pystyä itsekin kanavoimaan energian käyttönsä paremmin.

Esiintymis- tai kuvaustilanteen jälkeen on hyvä käydä kokemukset ja tuntemukset läpi ennen kaikkea kokemattoman esiintyjän kanssa. Rakentavaakaan kritiikkiä en suosittelen enää tässä vaiheessa annettavaksi, vaan se kannattaa mieluiten tehdä silloin, kun kritiikin tarve on ajankohtaista. Ei siis ole suositeltavaa kertoa enää jälkeinpäin epäonnistumisista, kun suoritus on jo tehty. Jos on tarpeen, kritiikin antaminen on paikallaan esiintymistilanteessa, kun asia on vielä korjattavissa. Muuten kokemattomalle esiintyjälle jää helposti huono maku koko produktiosta. Suositeltavaa on, että esiintyjälle kerrataan kuvausten jälkeen onnistumisen hetket ja kohokohdat, jotta esiintymisestä jää mahdollisimman hyvä jälkimaku. Jatkoa ajatellen on tärkeää säilyttää hyvät välit kaikkien kanssa, sillä koskaan ei voi tietää, kenen kanssa päätyy työskentelemään seuraavassa projektissa. Rock-tähti Michael Monroen sanoin: ”Ole hyvä kaikille, jotka tapaat matkalla huipulle, sillä tapaat samat henkilöt matkalla alas.”

Kuvausten jälkeen paras lopputulos esiintyjän kannalta on se, että hän toteaa esiintymisen olleen yksi upeimmista kokemuksista hänen elämässään ja parhaimmassa tapauksessa saattaa suositella vastaavia mahdollisuuksia myös lähipiirilleen. Onnistuneen suorituksen ja hyvän henkilöohjauksen avulla esiintyjä saattaa todeta alkujännityksen tai esiintymisen aikana vallinneen jännityksen olleen täysin turhaa. Itse pidän sopivaa jännittämistä silti hyvänä asiana ja merkkinä siitä, että esiintyjä ottaa tilanteen vakavasti ja keskittyneesti. Jännittäminen kuvastaa myös sitä, että esiintyminen on henkilölle tärkeää.

Ohjaajan ja esiintyjän keskinäinen kommunikointi on tarpeen myös kuvausten jälkeen. Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on tärkeää myös ohjaajan suuntaan. Kehut ja hehkutus tai rakentava kritiikki ovat ohjaajalle kehityksen kannalta varsin olennaisia seikkoja. Palautteen vastaanottaminen ja

sisäistäminen ei aina ole helppoa, mutta siihen kyetessään kehittyminen uralla on huomattavasti todennäköisempää. Judith Weston (1996) myöntää, että kaikki tulevat tekemään virheitä. Lahjakkuus punnitaan siinä, kuinka virheistä ottaa opikseen ja selviää eteenpäin sekä kuinka virheet saa käännettyä voitoksi ja uusiksi seikkailuiksi. Lopputuloksen kannalta on tärkeää pystyä sivuuttamaan oma stressi ja väsymys, sillä muutoksiin ja virheiden vastaanottamiseen kykeneväinen ohjaaja pystyy ennakkoon suunniteltua parempaan ja monipuolisempaan lopputulokseen.

Tuottaja Emma Delany muistuttaa, että esimerkiksi televisio-ohjelman kuvausten päätyttyä on hyvä kertoa esiintyjille, milloin kyseinen ohjelma julkaistaan ja milloin se tulee ulos televisiosta. On myös tärkeää muistuttaa esiintyjä siitä, mitä he voivat kertoa ohjelmasta ja esiintymisestään ennen ohjelman julkaisua. Sosiaalisen median aikakautena on hyvä käydä läpi esiintyjien kanssa, mitä he saavat julkaista ja milloin esimerkiksi sosiaalisen median kanavilla. Tarkoitus on, ettei ohjelman sisältö vuoda julkisuuteen ennen TV- tai suoratoistoesitystä, jotka ovat tarkoitettu luonnollisesti ensimmäisiksi sisällönpaljastusväilyiksi. Delany myös muistuttaa, että esiintyjien kanssa on tärkeää käydä läpi julkisesta esiintymisestä mahdollisesti tulevat seuraukset. Huomioitavia asioita ovat muun muassa haastattelupyynnöt, oma yksityisyydensuoja sosiaalisessa mediassa sekä tuen ja turvan saaminen kaikissa muodoissa esiintymisen jälkeen. Muun muassa näitä seikkoja ajatellen tuottajan on hyvä ilmoittaa esiintyjälle yhteyshenkilö, johon tämä voi tarvittaessa ottaa yhteyttä esiintymisen tultua julki.

5 POHDINTA

Ajatuksen tutkielmani aiheeseen sain työelämässä saatujen kokemusteni myötä. Työni lähtökohtana on esitellä henkilöohjaamisen tärkeyttä nimenomaan ei-fiktiivisessä tuotannossa. Ohjaajan työ jakautuu sekä henkilöohjaamiseen että työryhmän ohjaamiseen, joista ensin mainittu on hienokseltaan tärkeämpi.

Ilmapiiri pysyy kuvauksissa hyvänä, jos ohjaaja ei tee itsestään numeroa vaan sulautuu luontevasti työryhmään, kuitenkin pitäen luontevasti kiinni auktoriteetistaan ja taiteellisesta vastuustaan. Ohjaajan hyviin ominaisuuksiin voisi luetella kuuluvan sosiaaliset taidot, hyvä tilannetaju, pitkäjänteisyys, hermojen hyvä hallinta, sekä päätöksentekokyky muuttuvissa tilanteissa.

Tärkeänä osa-alueena ovat ohjaajan sosiaaliset taidot sekä esiintyjien hyvinvoinnista huolehtiminen. Esiintyjien ohjaaminen alkaa useimmiten jo esituotantovaiheessa ja jatkuu vielä jopa kuvausten jälkeenkin, koska esiintyjät saattavat tarvita ohjeistusta esimerkiksi yllättävää julkisuutta varten.

Esiintyjien ohjaamiseen liittyy myös monenlaisia eri osa-alueita. Etenkin kokemattoman henkilön ohjaaminen on parhaimmillaan kokonaisvaltaista opastamista. Liian usein ohjaustyö jää vain tekniseksi ohjaamiseksi. Monen audiovisuaalisen produktion onnistuminen voi olla kiinni juuri siitä, että esiintyjistä pidetään hyvää huolta.

Johtopäätöksenä tutkielmassani tulin siihen tulokseen, että henkilöohjaaminen on erityisen tärkeää myös ei-fiktiivisissä tuotannoissa, koska esiintyjät ovat useimmiten kokemattomia. Ei-fiktiivisessä tuotannossa varsinkin kokemattoman henkilön ohjaaminen alkaa aina perusasioista. Henkilöohjaamisen tulee siis kattaa selkeästi esiintyjän opastus tuotannon alusta aina sen loppuun asti.

LÄHTEET

Aaltonen, Jouko. 2011. Seikkailu todellisuuteen: dokumenttielokuvan tekijän opas.

Clissold, Bradley, 2004. Candid Camera and the Origins of Reality Tv – Contextualising a Historical Precedent. Holmes, Su & Jermyn, Deborah: Understanding Reality Television. London: Routledge, 33-53.

Weston, Judith. 1999. Näyttelijän ohjaaminen: Kuinka luoda vaikuttavia esityksiä elokuvaan ja televisioon. Nemo.

Delany, Emma. 2022. Haastattelu 20.2.2022.

Järnström, Sini. 2008. Kohtaamisia kuvauspaikalla, CASE: Hilja, punaisen tyttö -opinnäytetyö

Löppönen, Petteri. 2019. Marja Salon Ja Jonas Josefssonin Henkilöohjaamisen workshop. FIMAGE. (LIITE 1.)

<https://www.petterilopponen.com/people/7-vinkkia-henkiloohjaukseen-kuvauksissa/>

Tikkanen, Salla 2012. Tosi-tv – Kohti todempaa televisiota?

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/45589/Tikkanen_Salla.pdf;jsessionid=1310B91E822692ECDE582281E9D2EF57?sequence=1

YLE, Elävä arkisto: Tirkistelevä televisio. 2012. YleTeema.

<https://yle.fi/aihe/kategoria/elava-arkisto/tirkisteleva-tv>

LIITTEET

Liite 1. Petteri Löppönen, 2019. Marja Salon Ja Jonas Josefssonin Henkilöohjaamisen workshop. FIMAGE.

<https://www.petterilopponen.com/people/7-vinkkia-henkiloohjaukseen-kuvauksissa/>

www.petterilopponen.com | Henkilöohjaamisen workshopin toteutus | 7 vinkkiä

7 vinkkiä henkilöohjaukseen kuvauksissa

Henkilöohjauksen Workshop Helsingissä 23.2.2018 – Mieleen jääneitä pointteja kuvaajalle.

Osallistuin helmikuun lopulla FIMAGE:n järjestämään Marja Salon & Jonas Josefssonin Henkilöohjaamisen workshopin Helsingissä.

Workshopissa käytiin läpi keskustelun ja käytännön harjoitusten kautta mm. läsnäoloa, ohjaajan/kuvaajan ilmaisua, kontaktin ottamista, luottamuksen rakentamista sekä kuvattavan ohjaamista – kaikki tärkeitä taitoja valokuvaajalle.

Jos ja kun kursssia järjestetään uudelleen, suosttelen lämpimästi osallistumaan, jos aihepiiri kiinnostaa.

Workshopista jäi itselle mieleen seitsemän pointtia liittyen kuvaustilanteeseen, siihen valmistautumiseen ja kuvattavan henkilön kanssa kommunikointiin, jotka ajattelin nostaa tässä esille. Osa voi olla itsestään selvyyksiä, mutta joka tapauksessa tärkeitä ja hyviä pitää mielessä.

1. Jos on kiire ja jostain syystä v*****a, älä tuo sitä esille, sillä se helposti lukittaa tilanteen. Positiivisen kautta aina.
2. Muista kehua kuvattavaa tarpeeksi! Kuvattava ei tiedä mitä näyttää kameran näytöltä.
3. Tarinallista ja sanallista kuvan tavoite ja kerro se kuvattavalle.
4. Heitä kuvattavalle ajatuksia päähän. Muuttaa ilmettä.
5. Anna kuvattavalle suunta ja motiivi. Esim. Ei pelkistään, että kävelo, vaan sano että käy katsomassa ikkunasta.
6. Älä sano kuvattavalle Ei. Mieluummin tyyliin... että mitä jos kokeiltaisinkin tällä tavalla.
7. Anna kuvattavalle jotain tekemistä.

SHARE ❤️